

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра педагогічної та вікової психології

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної і
навчальної роботи та рекрутації,

проф. Гаврилюк С. В.

протокол № 7 від 18.04. 2018р.

ПСИХОГЕНЕЗА ОСОБИСТОСТІ В НОРМІ ТА ДЕВІАЦІЇ

ПРОГРАМА

нормативної навчальної дисципліни

підготовки магістр

галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

спеціальність 053 Психологія

освітня програма: Психологія;

Клінічна психологія

Луцьк – 2018

Програма навчальної дисципліни «Психогенеза особистості» для галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки спеціальності 053 Психологія освітньої програми Психологія; Клінічна психологія

Розробник: Гошовський Я.О., доктор психологічних наук, професор кафедри педагогічної та вікової психології

Рецензент: Мушкевич М.І., кандидат психологічних наук, доцент, завідувач кафедри практичної психології та безпеки життєдіяльності;

Програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри педагогічної та вікової психології протокол №11 від 20.03. 2018 р.

Завідувач кафедри: Гошовський Я.О.

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною комісією факультету психології протокол №7 від 11.04 2018 р.

Голова науково-методичної комісії факультету психології Іванашко О.Є.

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною радою Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

протокол № ___ від __. __. 2018 р.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів -5	0503 Соціальні та поведінкові науки 053 Психологія Психологія Магістр	нормативна
Модулів 3		Рік підготовки - 6
Змістових модулів 2		Семестр – 11
ІНДЗ: €		Лекції - 26 год.
Загальна кількість годин: 150		Практичні (семінари) -26 год.
		Самостійна робота - 88 год.
		Форма контролю: екзамен

(заочна форма)

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		заочна форма навчання
Кількість кредитів -5	0503 Соціальні та поведінкові науки 053 Психологія Психологія Магістр	нормативна
Модулів 3		Рік підготовки - 6
Змістових модулів 2		Семестр – 11
ІНДЗ: €		Лекції - 16 год.
Загальна кількість годин: 150		Практичні (семінари) -16 год.
		Самостійна робота - 100 год.
		Форма контролю: екзамен

2. АНОТАЦІЯ КУРСУ

Метою викладання навчальної дисципліни “Психогенеза особистості” є формування системи фундаментальних теоретичних знань, практичних навичок і умінь з превенції, аналізу і розробки шляхів, способів і засобів вирішення проблем психічного розвитку людини в нормі та девіації на різних вікових етапах її онто- і соціогенезу.

Основними завданнями вивчення дисципліни “Психогенеза особистості” є:

- ознайомити з поняттями і методами психології розвитку особистості в нормі та девіації;
- ознайомити із засадничими теоріями нормального та девіантного розвитку відповідно до різних психологічних напрямів, теорій, концепцій, шкіл;

- розкрити специфіку нормальних та девіантних вікових змін психіки людини в різні періоди життя;
- засвоєння навчальної літератури і першоджерел відповідно до тем курсу.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є психологічна специфіка розвитку особистості в нормі та девіації.

3. КОМПЕТЕНЦІЇ

До кінця навчання студенти будуть компетентними у таких питаннях:

знати:

- основні закономірності, умови і рушійні сили психічного і особистісного розвитку людини в нормі та девіації;
- основні уявлення про перманентний розвиток психіки і особистості людини, характерні для вітчизняної та зарубіжних психологічних шкіл;
- різні підходи у вітчизняній і зарубіжній психології до нормального та девіантного розвитку;
- чинники виникнення девіацій у поведінці особистості;
- соціальні, вікові й гендерні особливості прояву нормальної та девіантної поведінки особистості;
- принципи, стадії, методи психологічної діагностики нормальної та девіантної поведінки на різних стадіях онтогенезу;
- особливості діяльності психолога щодо профілактики девіацій;
- у поведінці особистості різного віку (від пренатальності до геронтостадії);
- особливості фахової діяльності психолога щодо корекції девіантної поведінки особистості певного віку;
- основні напрями соціально-психологічної реабілітації особистості з девіантною поведінкою.

вміти:

- вільно і адекватно користуватися термінологією;
- аналізувати першоджерела відповідно до програми;
- розрізняти основні принципові відмінності в підходах до проблеми нормального та девіантного розвитку в різних школах психологічної науки.
- виявляти зміст і види нормальної та девіантної поведінки особистості та визначальну роль у цьому фактора депривації;
- визначати систему детермінант, що сприяє відхиленням у поведінці особистості;
- використовувати методи психологічної діагностики особистості
- з нормальною та девіантною (делінквентною, адиктивною) поведінкою;
- надавати психологічну (консультаційну, корекційну, терапевтичну та ін.) допомогу особистості, зокрема з різнотипною девіантною поведінкою.

4. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	Усього	у тому числі			
		Лек.	Практ. (Семін.)	конс.	Сам. роб.
1	2	3	4	5	6
Змістовий модуль 1. Загальні проблеми психогенези особистості.					

Тема 1. Предмет і завдання курсу «Психогенеза особистості»	14	2	2		10
Тема 2. Феноменологія нормального та девіантного психічного розвитку: основні поняття	18	4	4		10
Тема 3. Превенція та вирішення проблем психічного розвитку	18	4	4		10
Разом за змістовим модулем 1	50	10	10		30
Змістовий модуль 2. Проблеми розвитку на різних вікових етапах.					
Тема 4. Проблеми розвитку в пренатальний та перинатальний періоди. Особливості психогенези дитини грудного віку (1 місяць - 1 рік)	12	2	2		8
Тема 5. Основні проблеми психічного розвитку дитини дошкільного віку	12	2	2		8
Тема 6. Проблеми психічного розвитку в молодшому шкільному віці (7-10 років)	12	2	2		8
Тема 7. Соціально-психологічні та психофізичні проблеми психогенези особистості на підлітковому етапі онтогенезу	16	4	4		8
Тема 8. Проблеми психічного розвитку в юнацькому віці (17-20 років)	12	2	2		8
Тема 9. Перебіг психогенези в період особистісної зрілості	12	2	2		8
Тема 10. Інволюційна психогенеза та психологічні проблеми в літньому віці	16	2	4		10
Разом за змістовим модулем 2	100	16	16		58
Усього годин	150	26	26		88

(заочна форма)

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	Усього	у тому числі			
		Лек.	Практ. (Семін.)	Інд.	Сам. роб.
1	2	3	4	5	6
Змістовий модуль 1. Загальні проблеми психогенези особистості.					
Тема 1. Предмет і завдання курсу «Психогенеза особистості»	19	2	2		15
Тема 2. Феноменологія	19	2	2		15

нормального та девіантного психічного розвитку: основні поняття					
Тема 3. Превенція та вирішення проблем психічного розвитку	19	2	2		15
Разом за змістовим модулем 1	75	6	6		45
Змістовий модуль 2. Проблеми розвитку на різних вікових етапах.					
Тема 4. Проблеми розвитку в пренатальний та перинатальний періоди. Особливості психогенези дитини грудного віку (1 місяць - 1 рік)	12	2	2		8
Тема 5. Основні проблеми психічного розвитку дитини дошкільного віку	12	2	2		8
Тема 6. Проблеми психічного розвитку в молодшому шкільному віці (7-10 років)	12	2	2		8
Тема 7. Соціально-психологічні та психофізичні проблеми психогенези особистості на підлітковому етапі онтогенезу	12	2	2		8
Тема 8. Проблеми психічного розвитку в юнацькому віці (17-20 років)	12	2	2		8
Тема 9. Перебіг психогенези в період особистісної зрілості	8				8
Тема 10. Інволюційна психогенеза та психологічні проблеми в літньому віці	7				7
Разом за змістовим модулем 2	75	10	10		55
Усього годин	150	16	16	18	100

5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Предмет і завдання курсу «Психогенеза особистості»	8
2	Феноменологія нормального та девіантного психічного розвитку: основні поняття	8
3	Превенція та вирішення проблем психічного розвитку	8
4	Проблеми розвитку в пренатальний та перинатальний періоди. Особливості психогенези дитини грудного віку (1 місяць - 1 рік)	8
5	Основні проблеми психічного розвитку дитини дошкільного віку	8
6	Проблеми психічного розвитку в молодшому шкільному віці (7-10	8

	років)	
7	Соціально-психологічні та психофізичні проблеми психогенези особистості на підлітковому етапі онтогенезу	8
8	Проблеми психічного розвитку в юнацькому віці (17-20 років)	8
9	Перебіг психогенези в період особистісної зрілості	8
10	Інволюційна психогенеза та психологічні проблеми в літньому віці	18
	Разом	88

(заочна форма)

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Предмет і завдання курсу «Психогенеза особистості»	10
2	Феноменологія нормального та девіантного психічного розвитку: основні поняття	10
3	Превенція та вирішення проблем психічного розвитку	10
4	Проблеми розвитку в пренатальний та перинатальний періоди. Особливості психогенези дитини грудного віку (1 місяць - 1 рік)	10
5	Основні проблеми психічного розвитку дитини дошкільного віку	10
6	Проблеми психічного розвитку в молодшому шкільному віці (7-10 років)	10
7	Соціально-психологічні та психофізичні проблеми психогенези особистості на підлітковому етапі онтогенезу	10
8	Проблеми психічного розвитку в юнацькому віці (17-20 років)	10
9	Перебіг психогенези в період особистісної зрілості	10
10	Інволюційна психогенеза та психологічні проблеми в літньому віці	10
	Разом	100

6. ВИДИ ІНДИВІДУАЛЬНИХ НАУКОВО-ДОСЛІДНИХ ЗАВДАНЬ

Індивідуальні завдання виконуються у формі рефератів.

Загальні вимоги до виконання:

- індивідуальне завдання повинно мати практичне спрямування та носити творчий, дослідницький характер;

- виконується ІНДЗ з дотриманням усіх усіх вимог до прикладних робіт. Текст повинен бути надрукований на принтері через 1,5 міжрядкових інтервали на одному боці аркуша білого паперу формату А4. Шрифт Times New Roman, 14 пт. Текст розміщується на сторінці, яка обмежується полями: ліве – 25 мм, нижнє, верхнє – 20 мм, праве – 15 мм. За обсягом ІНДЗ має складати 15-20 сторінок. ІНДЗ починається з титульного аркуша, за ним розміщуються послідовно зміст ІНДЗ, основний текст (методики, схеми, таблиці,

(заочна форма)

Поточний контроль (маx = 40 балів)								Модульний контроль (маx = 60 балів)	Загальна кількість балів	
Модуль 1						Модуль 2	Модуль 3			
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2			ІНДЗ	МКР			
T 1	T 2	T 3	T 4	T 5	T 6	T 7	T 8	10	60	100
	5	5	5	5	5		5			

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи (проекту), практики	для заліку
90 – 100	A	Відмінно	Зараховано
82 – 89	B	Добре	
75 - 81	C		
67 -74	D		
60 - 66	E	Задовільно	
1 – 59	Fx	Незадовільно	Незараховано (з можливістю повторного складання)

8. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Божович Л.И. Психологические закономерности формирования личности в онтогенезе / Л.И. Божович // Вопросы психологии. – 1976. – № 6. – С. 45–53.
2. Выготский Л.С. Собрание сочинений : в 6 т. / Л.С. Выготский. – М. : Педагогика, 1982. – В 6 т.
3. Гошовський Я. Ресоціалізація депривованої особистості: [монографія]. / Я. Гошовський. – Дрогобич : Коло, 2008. – 480 с.
4. Крайг Г., Бокум Д. Психология развития. 9-е изд. / Г. Крайг. – СПб.: Питер, 2004.
5. Лангмейер И., Матейчек З. Психическая депривация в детском возрасте ; пер. Г.А. Овсянникова. – Изд. 1-е русск. / И. Лангмейер. – Прага : ЧССР : Авицenum. Медицинское издательство, 1984. – 334 с.
6. Лебединский В.В. Нарушения психического развития у детей. / В.В. Лебединский. – М. : Изд-во Моск. ун-та, 1985. – 166 с.
7. Леонтьев А.Н. Проблемы развития психики. / А.Н. Леонтьев. – М.: Изд-во МГУ, 1981, - 583 с.
8. Максименко С. Д. Генезис существования личности. / С. Д. Максименко. – К. : Издательство ООО “КММ”, 2006. – 240 с.
9. Максименко С.Д. Генетическая психология. / С.Д. Максименко. – М. : “Рефл-бук”, К. : “Ваклер”, 2000. – 319 с.

10. Максименко С.Д. Генетическая психология: проблемы и перспективы / С.Д. Максименко. // Журнал практикующего психолога. – 1998. – № 4. – С. 64–80.
11. Максименко С.Д. Генетичне дослідження психіки / С.Д. Максименко. // Теоретико-методологічні проблеми генетичної психології : матеріали Міжнародної наукової конференції, присвяченої 35-річчю наукової та педагогічної діяльності академіка С.Д. Максименка (17-18 грудня 2001 р., м. Київ). – Т.1. – К. : Міленіум, 2002. – С.7–13.
12. Максименко С.Д. Основи генетичної психології : навч. Посібник. / С.Д. Максименко. - К. : НПЦ Перспектива, 1998. – 220 с.
13. Максименко С.Д. Психологія в соціальній та педагогічній практиці: методологія, методи, програми, процедури. / С.Д. Максименко. – К. : Наукова думка, 1998. 226 с.
14. Максименко С.Д. Развитие психики в онтогенезі : [В 2 т.] . / С.Д. Максименко. – К. : Форум, 2002. Т.1– 319 с.; Т.2–335 с.
15. Максимова Н.Ю. Психологія адиктивної поведінки : навч. посіб. / Н.Ю. Максимова. – К. : Видавничо-поліграфічний центр “Київський університет”, 2002. – 308 с.
16. Миллер С. Психология развития: методы исследования. / С. Миллер– СПб.: Питер, 2002. – 464 с.
17. Мухина В. С. Возрастная психология: феноменология развития, детство, отрочество – 9-е изд. / В. С. Мухина – М.: Издательский центр «Академия», 2004. – 456 с.
18. Психология развития. Словарь / Под ред. А. Л. Венгера // Психологический лексикон. Энциклопедический словарь в шести томах / Ред.-сост. Л. А. Карпенко. Под общ. ред. А. В. Петровського. – М.: ПЕРСЭ, 2005. – 176 с.
19. Психология человека от рождения до смерти. Полный курс психологии развития / Под ред. А.А.Реана.– СПб.: «Прайм-ЕВРОЗНАК», 2005. – 416 с.
20. Стюарт-Гамильтон Я. Психология старения. 3-е изд. / Я. Стюарт-Гамильтон– СПб., 2002.
21. Хухлаева О. В. Психология развития: молодость, зрелость, старость. 3-е изд. / О. В. Хухлаева. – М.: Издательский центр «Академия», 2006.

Допоміжні

1. Абрамова Г. С. Практикум по возрастной психологии. 3-е изд. / Г. С. Абрамова. – М.: Издательский центр „Академия”, 2001.
2. Актуальные проблемы девиантного поведения (борьба с социальными болезнями) : [сб. науч. работ / под ред. Б.М. Левина]. – М. : РАН Ин-т социологии, 1995. – 200 с.
3. Ананьевские чтения - 2006: (40 лет факультету психологии СПбГУ) : материалы научно-практической конференции 24-26 октября 2006 года; Российский гуманитарный научный фонд, Российский фонд фундаментальных исследований, Санкт-Петербургский гос. ун-т, факультет психологии СПбГУ / под ред.: Л.А. Цветковой, А.А. Крылова.-СПб.: Санкт-Петербургский университет, 2006. - 701 с..-Список авторов: с. 666-680
4. Баттерворт Дж., Харрис М. Принципы психологии развития. / Дж. Баттерворт– М.: "Когито-Центр", 2000. – 350 с.
5. Бурлачук Л. Ф., Морозов С. М. Словарь-справочник по психологической диагностике. / Л. Ф. Бурлачук. – К.: Наукова думка, 1989. – С. 157–159.
6. Возрастная и педагогическая психология: Хрестоматия: Учебное пособие для студентов высших педагогических учебных заведений / Сост.: И.В. Дубровина, А.М. Прихожан, В.В. Зацепин; Рец.: А.В. Захаров, В.В. Рубцов.-М.: Академия, 2003. - 368 с.

7. Возрастная одаренность и индивидуальные различия: Избранные психологические труды; Академия педагогических и социальных наук, Московский психолого-социальный ин-т.-М. ; Воронеж: Институт практической психологии ; МОДЭК, 1997. - 448 с.
8. Возрастная психология : развитие человека от рождения до поздней зрелости: учебное пособие для студентов спец. Вузов. / рец.: В.П. Зинченко.-М.: ТЦ Сфера, 2006. – 464 с. - Библиогр.: с. 460-461
9. Возрастная психология: Детство, отрочество, юность: Хрестоматия / Сост. и науч. ред. В. С. Мухина, А. А. Хвостов. – М.: Академия, 2001.
10. Возрастная психология: Психология развития и возрастная психология: Учебник для студентов вузов, обучающихся по направлению и спец. Психологии. / Рец.: Л.Ф. Обухова, О.А. Карабанова, М-во образования РФ.-М.: Гардарики, 2005. - 349 с.
11. Гошовський Я. Методологія наукового дослідження. Методичні рекомендації до семінарських занять для студентів ОКР „Магістр” спеціальності „Психологія”. / Я. Гошовський. – Дрогобич: Редакційно-видавничий відділ ДДПУ, 2010. – 36 с.
12. Гошовський Я. Психологія девіантної поведінки: навч.-метод. посібник. – Дрогобич: Редакційно-видавничий відділ ДДПУ, 2010. – 286 с.
13. Детская психология: Психологическое развитие ребенка до поступления в школу / Науч. ред. Б.С. Волков; Рецензенты: М.В. Гамезо, А.Ф. Ануфриев, В.Г. Степанов. - М.: Педагогическое общество России, 2002. - 144 с.
14. Зловещее очарование насилия: Профилактика детской агрессивности и жестокости и борьба с ними / Ред. В. Зеленский. - Академический проект, 2000. - 220 с.
15. Кляйн М., Айзекс С., Райвери Дж., Хайманн П. Развитие в психоанализе / М. Кляйн. - М.: Академический Проект, 2001. - 512 с.
16. Методика нейропсихологической диагностики детей. - М.: Педагогическое общество России, 2002. - 96 с.
17. Методика нейропсихологической диагностики детей: Методический альбом. - М.: Педагогическое общество России, 2002. - 72 с.
18. Подросток и наркотики: Выявление факторов зависимости от психоактивных веществ в работе с несовершеннолетними / Рец.: И.В. Вачков и др. ; Худож. А.А. Селиванов ; Федеральная целевая программа "Культура России". - Ярославль: Академия развития, 2004. - 191 с..-(Практическая психология в школе).-Заключ.: с. 164-170.-Прил.: с. 171-182.
19. Практические материалы для работы с детьми 3-9 лет: Сборник психологических процедур (упражнений, игр и сказок).-М.: Генезис, 2005. - 176 с..-(Психологическая работа с детьми).-Заключ.: с. 154.-Библиогр.: с. 155.-Прил.: с. 156-
20. Проблемы развития и воспитания человека: Избранные психологические труды; Академия педагогических и социальных наук, Московский психолого-социальный ин-т / Под ред. А.В. Брушлинского, В.А. Кольцовой.-М. ; Воронеж: Институт практической психологии ; МОДЭК, 1997. - 416 с.
21. Программа промежуточной аттестации студентов по дисциплине "Психология развития и возрастная психология": Спец.: 020400 "Психология";МО РФ; БелГУ, каф. социальной психологии / Сост.В.Б. Тарабаева.- Белгород: БелГУ, 2003. - 16 с.
22. Происхождение знакового поведения ; КГУ; Ин-т истории материальной культуры РАН. - М.: Научный мир, 2004. - 280 с.
23. Психология в работе учителя.: В 2 кн..-М.: Владос, 2004. - 233 с.

24. Психология детей с нарушениями и отклонениями психического развития: Хрестоматия.-СПб.: Питер, 2008. - 380 с..-(Хрестоматия)
25. Психология младшего школьника: Учебное пособие для студентов дневного, вечернего и заочного отделений педагогических учебных заведений / Рец.: М.В. Гамезо, В.Г. Степанов, А.Ф. Ануфриев.-М.: Педагогическое общество России, 2002. - 128 с.
26. Психология развития / под ред. Т.Д. Марцинковской.-М.: Академия, 2005. - 528с.
27. Психология развития и возрастная психология: Структурно-логические схемы и таблицы: Учебное пособие для вузов. / Авт.-сост. А.К Быков; Минобрнауки РФ; АПКИПРО.-М.: АПКИПРО, 2006. - 260 с. - Библиогр.: с. 256-258
28. Психология развития информационной культуры будущего специалиста: Учебно-методическое пособие;СОФ БелГУ; СОФ БелГУ.-Старый Оскол: Квадрат, 2009. - 103 с.
29. Психология развития личности в онтогенезе: Монография / Рец.: А.А. Бодалев, В.В. Давыдов. - М.: Педагогика, 1989. - 206 с.
30. Психология развития человека как личности.-М., Воронеж: Московский психолого-социальный институт, МОДЭК, 2005. - 456с.
31. Психология развития. / под ред. Т.Д. Марцинковской.- М.: Академия, 2008. - 528с.
32. Психология развития.-М., Воронеж: Психолого-социальный институт, МОДЭК, 2006. - 376с..-(Библиотека психолога)
33. Психология развития: молодость, зрелость, старость.- М.: Академия, 2006. - 208 с..-(Высшее профессиональное образование).-Лит.: с. 201-203
34. Психология развития: молодость, зрелость, старость: Учебное пособие для студентов вузов, обучающихся по специальности "Педагогика и психология" / Рец.: И.Н. Андреева, Н.И. Непомнящая, УМО вузов России по .-М.: Академия, 2006. - 205 с..-(Высшее профессиональное образование. Педагогически). - Библиогр.: с. 201-203
35. Психология развития: молодость, зрелость, старость: Учебное пособие для студентов вузов, обучающихся по спец. 031000 "Педагогика и психология" / Рец.: И.Н. Андреева, Н.И. Непомнящая, УМО вузов России по .-М.: Академия, 2005. - 205 с..-(Высшее профессиональное образование. Педагогически).-Библиогр.: с. 201-203
36. Психология развития: Учебник для студентов вузов, обучающихся по направлению и специальностям психологии; Совет УМО университетов РФ по психологии. / Под ред. Т.Д. Марцинковской: Рец.: М.Ю. Кондратьев, А.И. Подольский , М-во образования РФ.-М.: Академия, 2005. - 528 с..-(Высшее профессиональное образование. Психология).-Библиогр. в конце гл.
37. Психология развития: Учебник для студентов психологических и педагогических вузов / Т.М. Марютина, Т.Г. Стефаненко, К.Н. Поливанова и др.; Под ред. Т.Д. Марцинковской; Рец.: М.Ю. Кондратьев, А.И. Подольский; Совет по психологии УМО университетов России, М-во образования РФ.-М.: Академия, 2001. - 351 с.
38. Психология развития: Учебное пособие для вузов / Под ред. Т.Д. Марцинковской, УМО вузов России.-М.: Академия, 2001. - 352 с.
39. Психология развития: учебное пособие для студентов вузов, обуч. по направлению и спец. "Психология" / рец.: В.П. Зинченко, Н.Г. Салмина, УМО ун-тов России.-М.: Академия, 2007. - 144 с..-(Учебное пособие).-Библиогр. в конце гл.
40. Психология развития: Хрестоматия ; ГУ-ВШЭ ; Совет по психологии УМО по классическому университетскому образованию / Под ред.: А.К. Болотовой, О.Н.

Молчановой ; Рец.: А.Н. Гусев, А.И. Подольский, УМО по классическому.-М.: ЧеРо, 2005. - 523 с.

41. Психология развития; науч. ред. перевода на русский язык канд. псих. наук, доцент Т.В. Прохоренко.-СПб.: Питер, 2010. - 940 с.. - (Мастера психологии). - Библиография: с. 846-927.-Глоссарий: с. 819-845
42. Психология: Учебник для отделений и фак-тов средних пед. учеб. Заведений / Под ред. И.В. Дубровиной ; Рец.: В.Э. Чудновский, Ученый совет Психологического ин-та РАО, М-во общего и профес. - М.: Академия, 2004. - 462 с.
43. Психология: Учебник для отделений и фак-тов средних педагогических учебных заведений / Под ред. И.В. Дубровиной ; Рец.: В.Э. Чудновский, Ученый совет Психологического ин-та РАО, М-во общего и профес.-М.: Академия, 2003. - 462 с.
44. Сборник задач по социальной психологии и психологии развития: Учеб. пособие для студентов. - М.: Академия, 1999. - 144 с.

9. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Предмет, об'єкт і завдання психології розвитку особистості в нормі та девіації.
 2. Структура психології розвитку та вікової психології як синтез сциентичних уявлень про нормальний та аномальний розвиток особистості упродовж життєвого шляху.
 3. Змістово-функціональні зв'язки з іншими психологічними дисциплінами.
 4. Місце і значення психологічного знання про норму й девіацію людської психіки у системі загальних психологічних знань.
 5. Розвиток як базова філософсько-психологічна категорія у понятійному апараті всіх наук про феномен людської особистості.
 6. Дефініція „розвиток” як потужний процес еволюції різноманітних способів взаємодії індивіда з навколишнім світом у процесі його онтогенетичного становлення.
 7. Нерівномірність, гетерохронність, спіралеподібність, асинхронність, хвилевий характер, циклічність психічного розвитку.
 8. Онтогенез психіки (психогенеза) як незворотна послідовність ускладнюваних структур, у якій генетично пізніші структури виникають із більш ранніх і включають їх у себе у видозмінену вигляд. Філогенез. Історіогенез. Соціогенез. Дизонтогенез. Ортогенез.
 9. Біологічні та соціальні детермінанти проблем розвитку. 10. Класифікація проблем психогенези особистості.
- Визначення понять «норма», «девіація», «відхилення», «особистісні збочення», «девіантна поведінка».
12. Культурно-історична детермінація норми та її обов'язковість/відносність. Нормогенез, два основні підходи до нормогенезу: соціально-історичний і системно-конструктивний. Нормогенез (психогенеза) у концепції генетичної психології (С.Максименко).

13. Чинники, які зумовлюють проблеми психічного розвитку.
14. Класифікація проблем психічного розвитку.
15. Кризи психічного розвитку. Види криз. Причини і механізми перебігу криз.
16. Вікові кризи в періодизації Л. С. Виготського. Класифікатор проблем дитини: змістовний і віковий підходи.
17. Проблеми розвитку в пренатальний та перинатальний періоди.
18. Криза зачаття. Попередження проблем психічного розвитку до пологів.
19. Проблеми перинатального розвитку упродовж пологів.
20. Передпологові страхи та їх корекція. Проблема материнства неповнолітніх дівчаток.
21. Криза народження.
22. Криза першого року життя.
23. Особливості кризи трьох років. Материнська, сенсорна, комунікативна й ін. види депривації та їхній негативний (гальмівний, нівеляційний) вплив на нормальну психогенезу дитини.
24. Основні проблеми психічного розвитку дитини дошкільного віку
25. Криза трьох років та її загострення (пустощі, капризи, упертість, негативізм) за неправильних дій батьків.
26. Страх і тривога в ранньому дитинстві.
27. Проблеми психічного розвитку в молодшому шкільному віці
28. Симптоматика кризи 6-7 років. Розлади загальної психологічної готовності до навчання в школі (фізична, емоційна, вольова, мотиваційна, когнітивна, психомоторна та ін.).
29. Дефекти, які ускладнюють навчання (дислексія, дисграфія, дискалькулія, гіперактивність, синдром дефіциту уваги).
30. Соціально-психологічні та психофізичні проблеми психогенези особистості на підлітковому етапі онтогенезу
31. Підліткова криза. Проблеми в навчальній, пізнавальній діяльності. Дисфункції провідного виду діяльності – спілкування. Специфіка прояву почуття дорослості.
32. Типові підліткові комплекси й адикції. Девіантні та делінквентні антиреферентні пріоритети, неформальні групи, підліткові субкультури.
33. Проблеми психічного розвитку в юнацькому віці. Проблеми соціального і професійного самовизначення.
34. Криза ідентичності. Феномен юнацького максималізму.
35. Сексуальні орієнтації: гомосексуальність, транссексуальність інші сексуальні девіації.
36. Проблеми психічного розвитку в перший період зрілості.
37. Криза середини життя. Проблеми соціального самоствердження.

38. Ціннісні переживання, пов'язані із зміною ставленням до здоров'я, зміною аксіологічної системи у ставленні до соціуму і до самого себе.
39. Інволюційна психогенеза та психологічні проблеми в літньому віці. Зміст кризи, цілісність проти відчаю. Перебудова самоствавлення.
40. Роздуми про сенс життя і страх смерті. Втрата сенсу життя. Зміни загальної працездатності. Психологічне ставлення до хвороби.
41. Кардинальні перепади способу життя і переживані з приводу цього проблеми.
42. Самотність (ізоляція та самоізоляція, нерозуміння і байдужість мікро- і макросоціуму).
43. Матеріальне неблагополуччя, недоліки соціального захисту літніх.
44. Проблеми евтаназії. Хоспіси. Проблема потойбічного, загробного життя та психологічна готовність особистості до її вирішення за допомогою науково-психологічних, парапсихологічних, теологічних на інших практик.